

подальшого особистого розвитку та самореалізації. З погляду на це . організація навчання історії України має сприяти формуванню та розвитку основних ключових і предметних компетентностей учнів основної школи.

Зрозуміло, що формування означених якостей учнів, які відповідали би таким вимогам, неможливе за використання лише традиційних форм навчання, вибудованих на репродуктивних методах. Сучасні технології навчання передбачають застосування нетрадиційних форм та інтерактивних методів навчання. Головна умова використання тих чи інших форм навчання – це орієнтація на розвиток пізнавального інтересу учнів, їхнього творчого потенціалу, пошуково-дослідницьких умінь, логічного, аналітичного і критичного мислення, здатності застосувати здобуті знання, набуті уміння й навички.

Культурологічний навчальний матеріал підручників, за якими вивчають шкільний курс «Історія України» у 7–8 класах, в основному зосереджено на вивченні українського етносу, його історії, етногенезу, території, духовної та матеріальної культури, релігії тощо.

Серед умінь, які мають бути сформовані у процесі проведення уроків культурологічного змісту найважливішими є: розпізнавати найвизначніші культурні пам'ятки, описувати їх, характеризуючи значення в українській культурній спадщині; виявляти архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України; аналізувати та оцінювати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм; застосовувати та пояснювати на прикладах культурологічні поняття й терміни.

Вивчаючи культурні пам'ятки учні усвідомлюють глибину думок, оригінальність погляду на світ того чи іншого митця, видатного діяча культури своєї епохи. Тому вважаємо надзвичайно важливим дослідження життєдіяльності видатних діячів української культури, їх персональне самовизначення в мистецтві, їх самореалізацію через мистецтво, звершення та відкриття.

Для опрацювання тем культурологічного змісту можливе використання різних форм і прийомів навчання. Головне, щоб надання переваги будь-якій із них сприяло розвитку інтересу учнів до предмета, формуванню й розвитку їхньої компетентності та успішній самореалізації.

ДОСЛІДНИЦЬКІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

П. В. Мороз, канд. пед. наук

У ході дослідження теми «Компетентнісно орієнтована методика організації дослідницької діяльності в процесі навчання всесвітньої історії в основній школі» було розроблено компетентнісно орієнтовану методику розвитку в учнів основної школи дослідницьких умінь та навичок у процесі вивчення всесвітньої історії.

Метою використання дослідницьких завдань на уроках всесвітньої історії є формування предметних компетентностей учнів, дослідницького типу мислення,

практичних умінь і навичок здобуття суб'єктивно нових знань з історії. Основною їх ознакою є наявність навчальної проблеми, що передбачає пошук нових знань, способів (умінь) і стимуляцію активного використання в навчанні зв'язків, відношень, доведень. Дослідницьке завдання з історії має містити: 1) передбачуваний спосіб діяльності учня (*доведіть, визначте, порівняйте тощо*); 2) формулювання самого завдання, яке складається з умови чи зміст того, що складає історичну подію, явище, процес; 3) джерела інформації (текст підручника, уривок з писемного джерела, статистичні дані, ілюстрації, карти, Інтернет-ресурси, фонди музеїв, інколи це можуть бути власні знання учня).

Щодо методичних рекомендацій використання в навчальному процесі дослідницьких завдань то зауважимо таке: 1) дослідницькі завдання доцільно використовувати на всіх етапах уроку історії, намагаючись охоплювати різноманітні аспекти життя суспільства; 2) система дослідницьких завдань має бути спрямована на розвиток історичної компетентності учнів, що складається з п'яти основних складників: хронологічного, просторового, інформаційного, логічного й аксіологічного; 3) вчителям варто передбачити диференціацію системи дослідницьких завдань за рівнями складності, що враховують динаміку розвитку дослідницьких вмінь учнів, зокрема, така система має бути розвивальною, тобто передбачати поступове ускладнення завдань протягом навчального року; 4) дослідницькі завдання більш високого рівня складності на першому етапі варто розв'язувати під керівництвом і з допомогою вчителя, який, у разі необхідності, коригуватиме дослідницьку діяльність учнів; 5) у розв'язанні дослідницьких завдань слід орієнтуватися на більшу самостійність учнів, при цьому слід розпочинати із завдань початкового рівня складності, що сприятиме формуванню необхідних вмінь та навичок, як у слабких, так і в сильних учнів; 6) вчителю варто не лише звертати увагу учнів на спосіб розв'язання дослідницького завдання, але й допомагати учням здійснювати, зважаючи на їх психологічні й вікові особливості, рефлексію своєї розумової діяльності; 7) також, варто ширше застосовувати у процесі розв'язання дослідницьких завдань групову форму роботи, що сприятиме взаємонавчанню та вирівнюванню навчальних досягнень учнів.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ІСТОРИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ В УМОВАХ ДОСЛІДНИЦЬКОГО НАВЧАННЯ

І. В. Мороз

У ході дослідження теми «Компетентнісно орієнтована методика організації дослідницької діяльності в процесі навчання всесвітньої історії в основній школі» було розроблено методику роботи з історичними джерелами в умовах дослідницького навчання.

Процес навчання всесвітньої історії в основній школі без використання історичних джерел не є повноцінним, оскільки текст підручника чи розповідь вчителя – це лише інтерпретація історичних подій. Зазначимо, що оптимальне використання історичних джерел у процесі навчання історії робить його більш